



طرح‌های توسعه میادین گازی در فرآیند تولید و تأمین گاز مورد نیاز خود نقش فعال ایفا کنند. این رویکرد افزون بر افزایش تاب‌آوری صنعت در برابر نوسانات تأمین گاز، سبب هم‌افزایی بین بخش‌های بالادستی و پایین‌دستی می‌شود.

دوم، جمع‌آوری و استفاده از گازهای همراه نفت و مشعل؛ بخش قابل توجهی از گازهای همراه نفت در کشور به دلیل نبود زیرساخت‌های لازم، سوزانده می‌شوند که هم خسارت اقتصادی و هم آسیب زیست‌محیطی در پی دارد. کمیته تأمین پایدار خوراک با همکاری شرکت‌های تابعه وزارت نفت، طرح‌هایی را برای جمع‌آوری، فرآوری و تزریق مجدد این گازها به چرخه تولید پتروشیمی‌ها در دستور کار قرار داده است تا از اتلاف منابع هیدروکربوری جلوگیری شود و زمینه تأمین پایدار خوراک گازی برای صنایع فراهم آید. بخشی از طرح‌های جمع‌آوری گازهای مشعل به بهره‌برداری رسیده‌اند و در سال جاری هم بخش عمده‌ای از آن در فاز اول طرح جمع‌آوری گازهای مشعل شرق کارون از سوی شرکت پالایش گاز بیدبلند خلیج فارس و فاز دوم آن‌جی‌ال ۳۲۰۰ به بهره‌برداری می‌رسند و در ادامه امیدواریم در سال‌های آینده همه مشعل‌های بخش نفت و گاز جمع‌آوری شوند.

سوم، بهینه‌سازی مصرف انرژی در سطح ملی؛ در شرایطی که بخش خانگی و تجاری کشور در فصول سرد با افزایش چشمگیر مصرف انرژی مواجه است، مدیریت هوشمند مصرف و ارتقای بهره‌وری انرژی در صنایع و بخش عمومی به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر تبدیل شده است. از این رو، یکی از اولویت‌های کمیته، کاهش شدت انرژی، اصلاح الگوی مصرف و ارتقای فناوری‌های بهینه‌ساز در فرآیندهای تولید پتروشیمی است تا بتوان از منابع موجود به‌صورت کارآمدتر بهره گرفت. در این راستا، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۱۲ طرح بهینه‌سازی گاز در بخش خانگی و تجاری را آماده کرده است و پارسال یکی از این طرح‌ها را با مشارکت دو شرکت پتروشیمی و با همکاری شرکت ملی گاز ایران در پنج استان سردسیر عملیاتی کرد که نتایج بسیار خوبی داشت و از محل گاز صرفه جویی شده بخشی از کمبود خوراک آن دو شرکت پتروشیمی تأمین شد. امسال نیز با تأکید وزیر نفت، در قالب طرح کارورهای انرژی این موضوع پیگیری می‌شود و چندین شرکت پتروشیمی متقاضی سرمایه‌گذاری در این بخش شده‌اند.

■ صنعت پتروشیمی آیا گامی برای سرمایه‌گذاری در میادین گازی

برداشته است؟

بر اساس مصوبه هیأت وزیران، مقرر شده اگر شرکت‌های پتروشیمی در توسعه میادین گازی سرمایه‌گذاری کنند، تمام گاز تولیدی آن میدان به همان شرکت تعلق گیرد. این یک مدل برد-برد است؛ دولت از سرمایه بخشی خصوصی برای توسعه استفاده می‌کند و پتروشیمی‌ها هم امنیت خوراک بلندمدت به دست می‌آورند.

در همین چهارچوب، چند میدان گازی مشخص شده و اولین قرارداد طرح توسعه میدان‌های گازی گردان و پازن بین شرکت ملی نفت ایران با مشارکت گروه باختر، هلدینگ پتروفرهنگ و انرژی گستر هانا امضا شده است که در آستانه تنفیذ قرار دارد. این اتفاق می‌تواند نقطه عطفی در تأمین پایدار خوراک صنعت باشد. تجربه جهانی نشان می‌دهد، در صورتی که زنجیره تولید از منبع خوراک تا محصول نهایی در اختیار یک

این نکته را باید متذکر شوم که در سال‌های اول توسعه میدان گازی پارس جنوبی، به دلیل فراوانی تولید گاز، تمرکز سیاست‌گذاری بر احداث مجتمع‌های پتروشیمی با خوراک گازی قرار گرفت. اما در ادامه، با وجود توسعه نفت و گاز در بالادست صنعت، با گسترش شبکه گازرسانی به سراسر کشور، رشد صنایع، ازدیاد جمعیت و افزایش مصرف بخش‌های خانگی و تجاری، اکنون کشور با پدیده ناترازی انرژی در فصول سرد سال مواجه است؛ به گونه‌ای که در دوره‌های اوج مصرف زمستانی، تأمین گاز برای پتروشیمی‌ها با محدودیت جدی روبه‌رو می‌شود. از این رو توسعه صنعت پتروشیمی به پشتوانه خوراک پایدار معنا پیدا می‌کند.

با توجه به اهداف توسعه‌ای صنعت پتروشیمی در برنامه هفتم توسعه، مقدار گاز مورد نیاز این صنعت نیز افزایشی خواهد بود. براساس برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده در ابتدای برنامه هفتم توسعه، ظرفیت دریافت گاز صنعت پتروشیمی برای خوراک روزانه حدود ۵۰ میلیون مترمکعب و برای سوخت واحدهای فرآیندی و سوخت واحدهای تولید برق و سرویس‌های جانبی ۶۰ میلیون مترمکعب بود. با این حال، براساس هدفگذاری انجام شده، در پایان این برنامه، ظرفیت گاز لازم برای خوراک به ۸۰ میلیون مترمکعب در روز و برای سوخت نیز به ۸۰ میلیون مترمکعب می‌رسد؛ به عبارت دیگر، مجموع نیاز روزانه صنعت پتروشیمی به گاز تا افق برنامه هفتم به حدود ۱۶۰ میلیون مترمکعب افزایش می‌یابد.

این در حالی است که صنعت پتروشیمی هم‌اکنون با چالش تأمین خوراک روبه‌روست و تداوم این وضعیت می‌تواند افزون بر افزایش هزینه فرصت از دست‌رفته، روند توسعه و ارزش‌آفرینی صنعت پتروشیمی را با چالش‌های جدی‌تری مواجه کند.

■ کمبود فعلی خوراک گاز چه پیامدی برای برنامه‌های توسعه‌ای

صنعت پتروشیمی در دوره برنامه هفتم به دنبال دارد؟

شرکت ملی صنایع پتروشیمی از ابتدای استقرار دولت چهاردهم، همسو با تحقق اهداف توسعه‌ای صنعت پتروشیمی و به منظور رفع چالش‌های موجود در زمینه تأمین خوراک واحدهای تولیدی، اقدام به تشکیل «کمیته ویژه تأمین پایدار خوراک» کرده است. این کمیته به عنوان یکی از ساختارهای کلیدی تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری در حوزه پایداری زنجیره تولید، تمامی مسیرهای ممکن برای تأمین پایدار و بهینه خوراک مجتمع‌های پتروشیمی کشور را مورد بررسی دقیق و کارشناسی قرار می‌دهد.

هدف اصلی از تشکیل این کمیته، جلوگیری از توقف یا کاهش ظرفیت تولید در واحدهای پتروشیمی و اطمینان از بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های نصب‌شده در کشور است. در واقع، سیاست‌گذار به دنبال آن است که هیچ مجتمع یا ظرفیت تولیدی در کشور به دلیل کمبود خوراک، غیرفعال یا نیمه‌فعال باقی نماند و سرمایه‌گذاری‌های عظیم انجام‌شده در این حوزه به‌صورت مستمر در چرخه تولید و صادرات قرار گیرد.

■ اولویت‌های اصلی این کمیته چیست؟

کمیته تأمین پایدار خوراک، مأموریت‌های خود را در قالب سه محور اصلی و راهبردی دنبال می‌کند: اول، سرمایه‌گذاری مستقیم شرکت‌های پتروشیمی در میادین گازی با هدف تضمین پایداری و تنوع بخشی به منابع خوراک؛ مقرر شده است که شرکت‌های پتروشیمی با مشارکت در

